

Του Π. ΛΑΜΨΙΑ

ΜΠΟΡΕΙ ο πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης να προβληματίστηκε για τον θόρυβο και όχι για το περιεχόμενο των προτάσεων του Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου κ. Σ. Κοσμιδής, αλλά τα σχέδιά του για τις αλλαγές στο πολιτικό σύστημα περιλαμβάνουν ακόμη πιο προωθημένες θέσεις από εκείνες του στενού του συνεργάτη. Ο κ. Σημίτης, σύμφωνα με πληροφορίες του «Βήματος», θα καταθέσει στις αρχές Ιουλίου ένα πλήρες σχέδιο για την ανατροπή του σημερινού

λιτικού συστήματος με τρεις βασικούς άξονες, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι όλες οι αλλαγές που θα ανακινώσει θα εφαρμοσθούν αμέσως. Ο Πρωθυπουργός θα... ρίξει το «γάντι» στο σύνολο του πολιτικού κόσμου και θα καλέσει τα κόμματα να πάρουν θέση στο εκσυγχρονιστικό κατά τον ίδιο εγχείρημα για την ανατροπή του υφιστάμενου πλαισίου όπως διαμορφώθηκε από το 1974 ως σήμερα. Η Πρόταση θα αφορά ευθέως και τον πρόεδρο της ΝΔ κ. Κ. Καραμανλή, ο οποίος θα κληθεί και θα προκληθεί από τον κ. Σημίτη να λάβει θέση σε μια σειρά θέματα που αφο-

ρούν το πολιτικό σύστημα και τους κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού. Το «σχέδιο Σημίτη» θα ξεκινά με τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης, για τον οποίο δεν δίνει λόγο σε κανέναν, αλλά θα καταλήγει σε πλήρη ανασύνθεση του πολιτικού συστήματος με ορίζοντα την επόμενη τετραετία: θα θέτει θέματα όπως η χρηματοδότηση των κομμάτων και των πολιτικών και το νέο σύστημα ελέγχου του «πόθεν έσχες» αλλά και η πλήρης ανασύνθεση των εκλογικών και διοικητικών περιφερειών της χώρας.

■ Ο Πρωθυπουργός θα καταθέσει το καλοκαίρι πακέτο τριών σημείων για τον εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος

Ο κ. Σημίτης ρίχνει το γάντι στη ΝΔ

Στην παρούσα φάση ο Πρωθυπουργός δεν πρόκειται να προχωρήσει σε δραματική μείωση του αριθμού των υπουργών αλλά θα θέσει την πρόταση για κυβέρνηση 15 υπουργών, την οποία θα εφαρμόσει (εφόσον βεβαίως ξεανακερδίσει τις εκλογές) από την επόμενη τετραετία. Η μείωση του αριθμού των υπουργείων θα συνδυαστεί με ριζική αναδιάρθρωση της κρατικής διοίκησης σε όλες τις βαθμίδες, από τα υπουργεία ως τις νομαρχίες και τους δήμους.

Στο νέο κυβερνητικό σχήμα του Ιουλίου, σύμφωνα με πληροφορίες του Μαξίμου, θα υπάρξουν αλλαγές ακόμη και σε κορυφαία υπουργεία, θα περιορισθεί ο αριθμός των υφυπουργών (με κατάργηση των λεγόμενων υφυπουργών της Ολυμπιάδας) ενώ ορισμένοι, ακόμη και υψηλόβαθμοι υπουργοί, θα βρεθούν εκτός κυβέρνησης. Στο Μέγαρο Μαξίμου δεν μιλούσε ακόμη για ονόματα αλλά οι συνομιλητές του κ. Σημίτη έχουν την εντύπωση ότι αυτή τη φορά ο Πρωθυπουργός δεν θα σταθεί σε εσωκομματικούς υπολογισμούς και ισορροπίες.

Οι προτάσεις και υποδείξεις κορυφαίων κομματικού παράγοντα για παλινορόσηφο στο νέο κυβερνητικό σχήμα πρώην υπουργών που έχουν συγκροτήσει με τον Πρωθυπουργό προκαλούν απορία. Οι γνωρίζοντες επιμένουν ότι «δεν πρόκειται ποτέ ο Σημίτης να υποκύψει σε εκβιασμούς», αφήνοντας να εννοηθεί ότι στελέχη που έχουν ακριβοβήθειες ευθέως τον Πρωθυπουργό δεν μπορούν και δεν πρόκειται εκ των πραγμάτων να επιστρέψουν στην κυβέρνηση. Η αλλαγή στην εικόνα του κυβερνητικού σχήματος θα δοθεί με νέα πρόσωπα από την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠαΣοΚ που, όπως λέγεται, «θα έχουν το κίνητρο να αποδείξουν ότι αξίζουν το κυβερνητικό αξίωμα έναντι πολλών που σήμερα δεξιώνουν κορεσμένοι».

■ Ο εκλογικός χάρτης

Ο κ. Σημίτης θα καταθέσει πρόταση για πλήρη ανασύσταση του εκλογικού χάρτη της χώρας με την αναδιάρθρωση των εκλογικών περιφερειών ώστε να μην υπάρχουν περιφέρειες-επιρροή, όπως η Β' Αθηνών, αλλά και ταυτόχρονη κατάργηση των μονοεδρικών οι οποίες θα ενταχθούν σε γειτονικές περιφέρειες. Για τις αλλαγές αυτές όμως απαιτείται αυξημένη πλειοψηφία

- Κυβέρνηση 15 υπουργών από την επόμενη τετραετία
- Μικρές περιφέρειες, έλεγχος του «πόθεν έσχες»
- Σαρωτικός ανασχηματισμός τον Ιούλιο

Ο κ. Κ. Σημίτης, λένε οι συνεργάτες του, δεν πρόκειται να υπολογίσει αυτή τη φορά εσωκομματικούς συσχετισμούς και εσωτερικές ισορροπίες όταν θα αποφασίσει για τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης

(200 βουλευτές) και θα μπορούσαν να εφαρμοστούν από τις προερχείς εκλογές μόνο με τη θετική ψήφο και της ΝΔ. Ο Πρωθυπουργός θα καταθέσει τις προτάσεις του ξεκαθαρίζοντας ότι πρέπει να ψηφιστούν τώρα από το σύνολο των πολιτικών κομμάτων, ανεξαρτήτως του αν θα ισχύουν από την επόμενη τετραετία. Όσοι ξέρουν τις

εσωτερικές συζητήσεις επιμένουν ότι οι προτάσεις του κ. Σημίτη για την αναδιάρθρωση των εκλογικών περιφερειών θα υπολογιστούν αποκλειστικά στον κανόνα πως «η αλλαγή των περιφερειών δεν «μαγειρεύει» και δεν αλλοιώνει καθ' οιονδήποτε τρόπο το εκλογικό αποτέλεσμα για την κοινοβουλευτική δύναμη των κομμάτων όπως

αυτή προκύπτει με τον ισχύοντα εκλογικό νόμο». Με τον τρόπο αυτόν, εκτιμούν οι ειδικοί, θα αποκατασταθεί και η αδικία που προκαλεί η λεγόμενη εξομάλυνση. Το τρίτο σκέλος του «σχεδίου Σημίτη» περιλαμβάνει δέσμη προτάσεων για το πολιτικό χρήμα και θεσμοθέτηση μέτρων ελέγχου του «πόθεν έσχες» των πολιτικών από

ανεξάρτητη αρχή που θα υποβεκνύει η Βουλή.

■ Ποια στελέχη συμφωνούν

Με τις πρωτοβουλίες του κ. Σημίτη συμφωνούν στελέχη όπως η υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κυρία Βάσω Παπανδρέου, ο υπουργός Εσωτερικών κ. Κ. Σκανδαλίδης, ο οποίος έχει επεξεργα-

σθεί και τις αναλυτικές προτάσεις που έθεσε υπόψη του κ. Κοσμιδής προ δεκαημέρου, αλλά και ο υπουργός Άμυνας κ. Γ. Παπαντωνίου.

Η κυρία Παπανδρέου μάλιστα σε συζήτηση με τον Πρωθυπουργό ενώπιον συνεργάτη του τού είπε ξεκάθαρα: «Πρόεδρε, πάρε όποιες αποφάσεις νομίζεις, διότι μας και όλους αν νομίζεις ότι έτσι πρέπει μην ακούσεις κανέναν· αλλιώς, τι είναι να κάνεις, κάνει το».

Ο κ. Παπαντωνίου, ο οποίος υπήρξε ένθερμος υποστηρικτής των προτάσεων του κ. Κοσμιδής, τονίζει σε κάθε ευκαιρία ότι «τώρα είναι η στιγμή να πάρει ο Πρωθυπουργός πρωτοβουλίες όπως τις έχει οριοθετήσει ο ίδιος και να αλλάξει η πολιτική στζέντα και τότε θα δούμε αν η ΝΔ έχει θέσεις και απόψεις για το πολιτικό σύστημα και για το μέλλον της χώρας ή θα συνεχίσει να κρύβεται πίσω από το δάχτυλό της». Ο υπουργός Άμυνας θεωρεί ότι η ΝΔ απολαμβάνει μια ιδιότυπη ασυλία για «στον κενό περιεχομένου πολιτικό της λόγο και τη φυγομαχία της για τα μεγάλα θέματα της χώρας» και μάλιστα αποδίδει ευθύνες γ' αυτό και στα κυβερνητικά και κομματικά στελέχη.

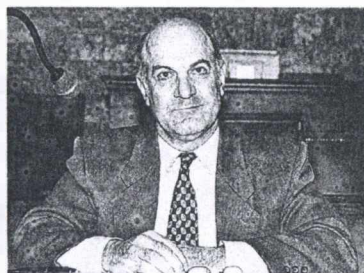
■ Τι δηλώνει μιλώντας στο «Βήμα» ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου κ. Σ. Κοσμιδής για το θέμα που δημιουργήθηκε

«Δεν υπήρξε καμία συνεννόηση με τον Πρωθυπουργό»

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ του Υπουργικού Συμβουλίου κ. Σ. Κοσμιδής, αν και δεν το είχε σχεδιάσει, κατάφερε να αλλάξει την πολιτική στζέντα και να επιστρέψει ο δημόσιος διάλογος στη συζήτηση για την πολιτική και να ξεφύγει από την ευτελεία των τελευταίων εβδομάδων. «Ο Κοσμιδής έβγαλε την κυβέρνηση και το ΠαΣοΚ από μια δύσκολη θέση» έλεγε υψηλόβαθμος κυβερνητικός παράγων με επιρροή και στο κόμμα, ο οποίος εξηγούσε ότι «όσοι στεναχωρήθηκαν με τις απόψεις Κοσμιδής είναι διότι τους πρόλαβε ή διότι φοβούνταν ότι με όσα είπε δεν χωράνε στα σχήματα που περιεγράφει».

Ο κ. Κοσμιδής με δηλώσεις του προς «Το Βήμα της Κυριακής» υπερασπίζεται το δικαίωμά του να διατυπώνει θέσεις και προτάσεις για το πολιτικό σύστημα ως συμβολή στον δημόσιο διάλογο και απαιτεί να μη συνδέονται αυτές με τα σχέδια του Πρωθυπουργού καθώς έχουν διατυπωθεί σε ανύποπτο χρόνο, πολύ μακριά από τη σημερινή συγκυρία. Ξεκαθαρίζει επίσης ότι δεν υπήρξε καμία συνεννόηση με τον Πρωθυπουργό και επισημαίνει πως δεν τις διατύπωσε με τη μορφή εισήγησης για λήψη αποφάσεων από κυβερνητικά ή κομματικά όργανα, αλλά τις έθεσε στη δημόσια συζήτηση για προβληματισμό.

Αναλυτικά της δήλωσή του προς «Το Βήμα» ο κ. Κοσμιδής τονίζει: «Τις απόψεις μου αυτές τις εκ-

«Όσοι λένε ότι μιλήσα άκαιρα εννοούν ότι δεν πρέπει να μιλάω ποτέ ή να μιλάω όποτε θέλουν αυτοί»

φράζω δημοσίως εδώ και οκτώ χρόνια και είναι απολύτως και αυστηρά προσωπικές. Εχω κάθε δικαίωμα αλλά και υποχρέωση να εκφράζω τις πολιτικές μου απόψεις και θέσεις για το πολιτικό σύστημα που περιλαμβάνει και το μοντέλο διακυβέρνησης και διοίκησης. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο όταν το κάνω σε έναν ανοικτό όμιλο προβληματισμού όπως είναι ο ΟΠΕΚ.

Οι σκέψεις μου αυτές καταπνέονται εδώ και χρόνια για προβληματισμό και συμβολή στον δημόσιο διάλογο και όχι ως εισηγήσεις για λήψη απο-

φάσεων από αρμόδια όργανα. Είναι ασφαλώς ανονόητο και το έχω δηλώσει σε όλους τους τόνους ότι δεν υπήρξε καμία συνεννόηση με τον Πρωθυπουργό για τη διατύπωση αυτών των απόψεων». Σχολιάζοντας μάλιστα τις παρατηρήσεις υψηλόβαθμων κομματικών παραγόντων για λάθος χρόνο ο κ. Κοσμιδής παρέμειψε στον στίχο του ποιητή Τάσου Λεβιδίτη «αύριο λες, και μέρα σ' αυτή τη μικρή αναβολή παραμονεύει ολόκληρο το πελώριο ποτέ», με τον οποίο ξεκινάει την ομιλία του στον ΟΠΕΚ. Συμπλήρωσε με νόημα στη διάρκεια του ηρώς «Το Βήμα» ότι «όσοι λένε ακαιρώς εννοούν ποτέ ή όποτε θέλουν εκείνοι» και θύμισε: «Συντηρητισμός είναι ο διαταγμός, η αναποκρασιστατικότητα, η αναβλητικότητα, η αδράνεια και το βόλεμα».

Όσοι έσπευσαν να προδικάσουν πρόβλημα στις σχέσεις του κ. Κοσμιδής με τον Πρωθυπουργό εξαιτίας των απόψεών που διατύπωσε ο πρώτος για το πολιτικό σύστημα «έχουν πέσει πολύ έξω» τόνισε μιλώντας στο «Βήμα» έτερος συνεργάτης του Πρωθυπουργού, ο οποίος είναι σε θέση να γνωρίζει τι ακριβώς συμβαίνει στο Μαξίμου. Ο κ. Σημίτης βεβαίως εκτίμησε αρχικά ότι το άνοιγμα μιας τέτοιας συζήτησης με την παρερμηνεία που τη συνόδευσε βλάπτει την κυβέρνηση αλλά σε δεύτερη ανάγνωση μάλλον επειδή ότι τελικώς η παρέμβαση Κοσμιδής ωφέλησε το ΠαΣοΚ παρά τον θόρυβο που προκάλεσε.

ΤΟ ΒΗΜΑ

11.5.2003

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Το μανιφέστο και οι αλλαγές

ΤΟ ΚΡΙΣΙΜΟ ερώτημα είναι τι έχει κατά νου ο Πρωθυπουργός και πότε ακριβώς θα το κοινοποιήσει, καθώς όλοι έχουν πεισθεί ότι η ολοκλήρωση της προεδρίας ήταν απλώς το πρόσχημα για την αναβολή των αποφάσεών του, ώσπου τουλάχιστον να αποσαφηνισθούν δικαστικά ορισμένες πλευρές των υποθέσεων που απασχόλησαν την επικαιρότητα.

Ανάλογα με το κλίμα που θα συναντήσει στην ΚΕ και τη γενικότερη πολιτική ατμόσφαιρα, θα οργανώσει την οριστική παρέμβασή του που αναμένεται να κινηθεί σε

δύο επίπεδα. Το ένα περιλαμβάνει την «πρόσκληση σε διάλογο» που θα απευθύνει προς τα λοιπά κόμματα για την αναβάθμιση της πολιτικής ζωής με προτάσεις «τύπου Κοσμίδη», ενώ ταυτόχρονα θα δώσει στη δημοσιότητα ένα πολιτικό μανιφέστο για την πορεία της χώρας ως το τέλος της τρέχουσας δεκαετίας.

Σε αυτό το πλαίσιο θα αποφασίσει για τις αλλαγές στην κυβέρνηση – που δεν θα είναι θεαματικές – αλλά και για τις αλλαγές στο κόμμα, καθώς δεν αποκλείεται από την επόμενη κιόλας σύνοδο της ΚΕ να

προετοιμάσει το έδαφος για την ανάδειξη νέου ΕΓ.

Ηδη υπάρχουν εισηγήσεις να «παρακαλέσει» ορισμένα πεπειραμένα κυβερνητικά στελέχη να μετακομίσουν στη Χαρ. Τρικούπη, στα πλαίσια ενός ευρύτερου σχεδίου εκλογικής πανστρατιάς, η έκβαση της οποίας εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις σχέσεις του κ. Σημίτη με τα ιστορικά στελέχη του Κινήματος.

Και ίσως από αυτό εξαρτάται – σύμφωνα με ορισμένους παράγοντες – και η οριστική απόφασή του να δώσει ο ίδιος τη μάχη των εκλογών.

■ Μια ομιλία σε εκδήλωση στον Πειραιά που είχε ανοίξει το κεφάλαιο της διαδοχής στο ΠαΣοΚ

Ο κ. Κοσμίδης τα έλεγε από το 1995

Του **Α. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Στο βιβλίο του κ. Σ. Κοσμίδη υπό τον τίτλο «Αυτό το κράτος μπορεί να διοικηθεί;» παρέπεμπε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος κ. Χρ. Πρωτόπαπας όταν μιλούσε για «γνωστές απόψεις του Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου από το 1995». Στο βιβλίο αυτό – στην πραγματικότητα πρόκειται περί «μπροσούρας» – περιέχεται η ομιλία του τότε γενικού γραμματέα του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και τέως γραμματέα του υπουργείου Εμπορίου σε εκδήλωση του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς (ΔΣΠ) στο Εμποροβιομηχανικό Επιμελητήριο Πειραιώς στις 15 Νοεμβρίου 1995· πέντε ημέρες προτού ο Ανδρέας Παπανδρέου εισαχθεί στο Ωνάσειο ανοίγοντας το μεγάλο κεφάλαιο της διαδοχής. Μια περίοδο σημαδιακή για την πορεία και του ίδιου του κ. Κ. Σημίτη, όπως θα αποδειχθεί λίγο αργότερα.

Μεταξύ των παρισταμένων στην ομιλία του κ. Κοσμίδη ήταν και ο ίδιος ο κ. Σημίτης, ο οποίος δύο μήνες

Ο κ. Χρ. Πρωτόπαπας (φωτογραφία) παρέπεμψε με τις δηλώσεις του στην ομιλία του κ. Σ. Κοσμίδη το 1995 προς τους δικηγόρους του Πειραιά

πριν είχε παραιτηθεί από το υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου μετά τη σύγκρουσή του με τον Α. Παπανδρέου για την υπόθεση των Ναυπηγείων Σκαμαμαγκά. Ο ιδρυτής του ΠαΣοΚ τον είχε «αδειάσει» δημοσίως από τη ΔΕΘ. Όταν εκδόθηκε το βιβλίο ο κ. Σημίτης ήταν ήδη πρωθυπουργός...

Τι έλεγε τότε ο κ. Κοσμίδης; Οτι «όλα τα κόμματα

προεκλογικά υπόσχονται ολιγομελείς κυβερνήσεις και όταν έρχονται στην εξουσία συγκροτούν υπουργικά συμβούλια από πενήντα και άνω υπουργούς και υφυπουργούς, πολλοί εκ των οποίων έχουν αρμοδιότητα διευθυντή ή το πολύ προέδρου οργανισμού». Στην ουσία οι θέσεις του ήταν ένα «κατηγορώ» του μοντέλου διακυβέρνησης του Ανδρέα Παπανδρέου: «Δραστήριοι υπουργοί ανασχηματίζονται χωρίς να μαθαίνουν γιατί και άλλοι αναλαμβάνουν υπουργεία άσχετα με τις γνώσεις τους» έλεγε. Ασκούσε κριτική για το γεγονός ότι ενώ ο Παπανδρέου είχε συμφωνήσει πριν από έναν χρόνο να δημιουργηθεί ενιαίο υπουργείο Ανάπτυξης και Αγοράς, ως τότε το σχετικό ΠΔ «σκοπιζόταν σε κάποια συρτάρια». Αναφερόταν ακόμη στο «νοσηρό φαινόμενο της δημοσίας διοίκησης», στα φαινόμενα της «διοικητικής δικαιοσύνης» αλλά και στα ΜΜΕ – «νομίζω ότι είναι η πρώτη εξουσία έναντι της οποίας είναι απροσπάτευτοι οι πολίτες και οι εμφανι-

ζόμενοι δημόσιοι άνδρες» σημείωνε. Εβαλλε εξάλλου κατά δημοσιογράφων οι οποίοι «εμφανίζονται ως εισαγγελείς κατά πάντων». Οσον αφορά τη λειτουργία της κυβέρνησης υπογράμμισε ότι «πρέπει να είναι ολιγομελής και το έργο της να συντονίζεται αποτελεσματικά», ενώ καλούσε σε «ρήξη με το πελατειακό σύστημα και τον παλαιοκομματισμό χωρίς συμβιβασμούς».

Πολλά χρόνια μετά τη διατύπωση από τον Σαρλ ντε Γκωλ του ερωτήματος αν «μπορείς να κυβερνήσεις μια χώρα όπου υπάρχουν 258 ποικιλίες τυριών» ο δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω και (τότε) γενικός γραμματέας υπουργείου κ. Κοσμίδης απαντούσε: «Όχι, δεν μπορείς». Οκτώ χρόνια αργότερα ο ίδιος άνθρωπος, γραμματέας πλέον του Υπουργικού Συμβουλίου και «εξ απορρήτων» του πρωθυπουργού της χώρας, επέμενε στην ίδια άποψη. Μοναδική διαφορά ότι τώρα προκαλούσε πολιτικό σάλο, ενώ το 1995 ίσως και να μην είχαν προκαλέσει ιδιαίτερη αίσθηση οι (ίδιες) θέσεις του.

Οι προτάσεις Κοσμίδη

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ

Ο κ. Σωκράτης Κοσμίδης είναι σοβαρός και έγκυρος νομικός αλλά έγινε γνωστός ως φίλος και στενός συνεργάτης του πρωθυπουργού κ. Κώστα Σημίτη.

Δεν είναι απλώς ο «εξ απορρήτων άνθρωπος του προέδρου» αλλά κατέχει και τη θεσμική θέση του Γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου.

Την περασμένη Τετάρτη έγινε πρώτη είδηση στην τηλεόραση και την Πέμπτη πρωτοσέλιδο στις εφημερίδες. Γιατί; Διότι διατύπωσε σε δημόσια συγκέντρωση και πρότεινε ριζικές αλλαγές στο κυβερνητικό και θεσμικό πλαίσιο:

– Κυβέρνηση 12-14 υπουργείων με έναν μόνο υφυπουργό και έναν γενικό γραμματέα.

– Ασυμβίβαστο μεταξύ κομματικών στελεχών και κυβερνητικών ή κρατικών λειτουργιών.

– Περιορισμό του αριθμού των βουλευτών σε 200.

– Αλλαγή των εκλογικών περιφερειών.

– Επέκταση του «πόθεν έσχες».

– Περιορισμό των νομικών προσώπων.

Λίγο ή πολύ όλα αυτά έχουν κατά καιρούς προταθεί και συζητηθεί δημοσίως. Και από τον κ. Κοσμίδη έχουν προταθεί στο παρελθόν προς τον κ. Σημίτη και μετά τις εκλογές του 2000 εθεωρείτο βέβαιον ότι θα άρχιζε η σταδιακή εφαρμογή από το ολιγομελές Υπουργικό Συμβούλιο.

Οι προτάσεις του κ. Κοσμίδη έγιναν πρώτη είδηση διότι η πανηγυρική δημόσια ανακοίνωσή τους συμπίπτει με μια ζοφερή περίοδο για την κυβέρνηση και το ΠαΣοΚ εξαιτίας καταγγελιών διαπλοκής υψηλόβαθμων κυβερνητικών και κομματικών στελεχών. Και διότι εθεωρήθη, δικαιολογημένα, ότι ο Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου και εξ απορρήτων συνεργάτης του Πρωθυπουργού δεν ανέλαβε αυτή την πρωτοβουλία εν αγνοία του πολιτικού προϊσταμένου του...

Ο κ. Σημίτης, εξερχόμενος του Προεδρικού Μεγάρου μετά την τελευταία συνάντησή του με τον κ. Στεφανόπουλο, δήλωσε τα εξής:

«Ορισμένοι ίσως θέλουν να αλλάξουν την ατζέντα, να είναι άλλα θέματα η προτεραιότητα της χώρας: η σκανδαλολογία,

η πολιτικολογία. Αλλά η εντολή που έχουμε πάρει από τον ελληνικό λαό είναι να αναδείξουμε τη χώρα μας και αυτή την εντολή θα εκτελέσουμε».

Είναι γενικά αποδεκτό ότι αυτή η εντολή έχει εκπληρωθεί. Η ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ και της Κύπρου στην ΕΕ και η επιτυχής προεδρία – μια ιδιαίτερα δύσκολη προεδρία – έχουν αναδείξει την Ελλάδα και έχουν αυξήσει το ευρωπαϊκό και διεθνές κύρος της.

«Εξω πάμε καλά», για να θυμηθούμε τον πρόεδρο Κ. Καραμανλή, ο οποίος μέσα δεν πήγε καλά...

Η ιστορία επαναλαμβάνεται. Και ο κ. Σημίτης έξω πάει καλά αλλά όχι και μέσα στην Ελλάδα.

Η αγορά έχει «στραγγίσει», ο πακτω-

Δεν έχει άλλη επιλογή ο κ. Σημίτης.

Με περισσότερη τόλμη και

αποφασιστικότητα να φέρει

τα πάνω κάτω με θεσμικές αλλαγές,

όχι με καντριλίες ανασχηματισμού

λός των ευρώ του ΚΠΣ-3 ή δεν κυλάει καλά ή κινείται σε «υπόγειες διαδρομές», η ανεργία αυξάνεται, επιχειρήσεις μεγάλες και ιστορικές πωλούνται σε ξένους, άλλες μεταναστεύουν χωρίς τους εργαζομένους και άλλες κλείνουν...

Ο ΟΑΕΔ επιδοτεί θέσεις εργασίας αλλά μένουν στα αζήτητα... Οι τράπεζες έχουν διαθέσιμα κεφάλαια αλλά δεν βρίσκουν πελάτες επενδυτές. Οι μικρομεσαίοι εμπλέκονται και μπερδεύονται στη γραφειοκρατία και τα περιφερειακά κοινοτικά κονδύλια μένουν στα χαρτιά. Μικροί και μεγάλοι επιχειρηματίες τους μόνους που βλέπουν συχνά τον τελευταίο καιρό είναι τους... εφοριακούς! Πρέπει να κλείσει λίγο η ψαλίδα εσόδων και δαπανών του προϋπολογισμού.

Η δημόσια διοίκηση, παρά τα σημαντικά βήματα και το βραβείο του ΟΗΕ για την τηλεφωνική εξυπηρέτηση των πολιτών, εξακολουθεί να ταλαιπωρεί τον κόσμο (πρόσφατη αποκλυπτική δήλωση του αρμόδιου υπουργού κ. Σκανδαλίδη)

και οι πολεοδομίες συνεχίζουν να λειτουργούν με το γρηγορόσημο...

Έχουν γίνει πολλά και κυρίως σε υποδομές. Αλλά ο κυβερνητικός και κρατικός μηχανισμός κινείται αργά. Η αντίστροφη μέτρηση ως τις εκλογές του 2004 έχει αρχίσει. Ο Μάιος και ο Ιούνιος θα αναλωθούν από τον Πρωθυπουργό και την πλειονότητα των υπουργών στην ολοκλήρωση των υποχρεώσεων προς την προεδρία της Ενώσης. Θα μπορούμε μετά στα «μπάνια του λαού» και στην αποδιάρθρωση του κρατικού μηχανισμού και από τον Σεπτέμβριο όλοι θα δουλεύουν και θα τρέχουν για σταυρούς...

Με αυτά τα δεδομένα η ατζέντα του Πρωθυπουργού λίγα θέματα θα χωρέσει.

Αν μάλιστα προχωρήσει και σε ανασχηματισμό, η κομματική εσωστρέφεια και η δυσaráεσκεια αυτών που «αναδομήθηκαν» και εκείνων που έμειναν εκτός νυμφώνος θα δυσχεράνουν τη λήψη ριζικών και αποφασιστικών μέτρων στον θεσμικό και οικονομικό τομέα. Το «πολιτικό κόστος» θα οδηγήσει σε μη αποφάσεις, δισταγμούς, καθυστερήσεις και αναβολές. Η ήδη χαλαρή κυβερνητική και κοινοβουλευτική συλλογικότητα του ΠαΣοΚ θα περάσει στην ιστορία...

Το «πολιτικό κόστος» δεν φαίνεται να αγγίζει τον κ. Σημίτη. Είναι το μεγάλο και ισχυρό πολιτικό προσόν σε συνδυασμό με την ολική εντιμότητα του. Ας το παίξει «Γαλλογερμανός»... Σε συνεργασία με στελέχη εντός και εκτός της κυβέρνησης, εντός και εκτός του ΠαΣοΚ, να επιλέξει τα βασικά θεσμικά προβλήματα στον πολιτικό, οικονομικό και δημόσιο τομέα, να καταρτισθούν τα σχετικά νομοσχέδια και μετά να κατατεθούν προς ψήφιση στη Βουλή. Και όποιοι θέλουν ακολουθούν.

Ο δρόμος που άνοιξε ο κ. Σωκράτης Κοσμίδης είναι πρωθυπουργικός. Δεν έχει άλλη επιλογή ο κ. Σημίτης. Με περισσότερη τόλμη και αποφασιστικότητα να φέρει τα πάνω κάτω με θεσμικές αλλαγές, όχι με καντριλίες ανασχηματισμού.

Αν κερδίσει την κοινοβουλευτική μάχη για τις μεγάλες αλλαγές, κερδίζει και τις εκλογές. Αν τη χάσει, θα προχωρήσει σε πρόωρες εκλογές και ο λαός θα κρίνει όχι μόνο κόμματα αλλά και πρόσωπα, διαπλεκόμενους και μη διαπλεκόμενους.

Τι είναι το ΠαΣοΚ;

Του Ι. Κ. ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗ

ΟΤΑΝ την Τετάρτη το βράδυ στην εκδήλωση του ΟΠΕΚ άκουσα τις προτάσεις Κοσμίδη σκέφτηκα δύο πράγματα: *Πρώτον*, ότι όλα αυτά τα έχω πάνω - κάτω ξανακούσει. Και, *δευτέρον*, ότι μάλλον θα τα ξανακούσω πολλές φορές ακόμη ώσπου να γίνουν πράξη. Όταν όμως την επομένη είδα τις αντιδράσεις, όταν κατάλαβα ποιοι και γιατί αντιδρούν, υποψιάστηκα ότι ο Κοσμίδης χτύπησε φλέβα.

Οι ίδιες οι προτάσεις είναι θέμα δευτερεύουσας σημασίας. Το ερώτημα που τίθεται από αυτές και ανεξαρτήτως της ορθότητας ή της βασιμότητάς τους είναι διπλό και ουσιαστικό.

● Μπορεί το σημερινό ΠαΣοΚ να μετατραπεί σε Μη Κυβερνητική Οργάνωση;

● Έχει την ικανότητα να παράγει στοιχειώδη πολιτική σκέψη και ιδεολογία;

Και στα δύο ερωτήματα, η απάντηση είναι εύκολη και αρνητική.

● Το σημερινό ΠαΣοΚ είναι ένα κόμμα κυβερνητικών αξιωματούχων, το οποίο ασχολείται αποκλειστικά με τη διαχείριση της εξουσίας στη λογική της προσωπικής εξουσίας του καθενός. Ορισμένοι εξ αυτών είναι και νεόπλουτοι...

● Το σημερινό ΠαΣοΚ έχει να κουβεντιάσει πολιτικά από το 1998-99. Κανείς στο κυβερνητικό κόμμα δεν ασχολείται με την πολιτική. Γι' αυτό και τις τρεις σημαντικότερες τομές του εκσυγχρονιστικού ΠαΣοΚ (στην εξωτερική πολιτική, στην οικονομία και στην ασφάλεια) ούτε τις κατάλαβαν ούτε τις υποστήριξαν ποτέ.

Όλα τα σοσιαλιστικά, σοσιαλδημοκρατικά και κεντροαριστερά κόμματα στην Ευρώπη κάτι συζητούν, κάτι ψάχνουν, για κάτι διαλέγονται. Εδώ το ενδιαφέρον μονοπωλείται από ακατάλληπες προσωπικές αναδικές, από παρασηκηνικά παιχνίδια εξουσίας, από τη σύγκρουση για ρόλους και αξιώματα.

Στη Γαλλία, λόγου χάρι, οι σοσιαλιστές συζητούν αυτές τις ημέρες εξαντλητικά για τη δυνατότητά τους να επαναπροεγγίσουν τις λαϊκές τάξεις χωρίς να αποδυναμωθούν στον μεσαίο χώρο. Έχετε ακούσει καμιά τέτοια κουβέντα στα μέρη μας; Εδώ το ζήτημα είναι ποιοι έπαιζαν στο Χρηματιστήριο και ποιους θα κάνει υπουργούς ο Σημίτης, τίποτε άλλο!

Ευλόγως, όποιος πάει να ταραξεί την αφαρσία, όποιος πάει να ψελλίσει μια κουβέντα πα-

ραπάνω, επανέρχεται στην τάξη από τους κομματάρχες.

Ο Χρυσοχοϊδης άνοιξε στην ίδια εκδήλωση του ΟΠΕΚ ένα μεγάλο θέμα. «*Η Αριστερά δεν είναι ταυτόσημη με τη μεταρρύθμιση, ούτε με την πρόοδο*» είπε. Παρατήρηση αδιαμφισβήτητη, αν αναλογιστεί κανείς ότι σήμερα η παραδοσιακή Αριστερά συγκεντρώνει και εκφράζει το πιο συντηρητικό και αναχρονιστικό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας.

Συνεπώς, υπονοεί ο Χρυσοχοϊδης μια εκσυγχρονιστική και μεταρρυθμιστική Κεντροαριστερά δεν μπορεί να προστρέχει στα απολι-

■
Αν κρίνω

από την υπόθεση Κοσμίδη,

σίγουρα δεν είναι Μη

Κυβερνητική Οργάνωση

θώματα. Αν όμως δεν προστρέχει στα απολιθώματα από πού θα μαζεύει κανένα ψηφάλακι στις εκλογές το ΠαΣοΚ; απεινούν οι άλλοι. Ετσι, στο όνομα των επόμενων εκλογών, ας πάει και το παλιάμπελο.

Στην ίδια κουβέντα, ο Χριστοδουλάκης έδειξε πόσο μεγάλο παραμύθι είναι η διαφοροποίηση της ονομαστικής από την πραγματική σύγκλιση. Ένα παραμύθι που το κατασκεύασε η ΝΔ για να καταγγείλει το κοινωνικό έλλειμμα της κυβερνητικής πολιτικής και να μειώσει τη μετρήσιμη επιτυχία της. Και ποιοι το έκαναν σημαία τους στη συνέχεια; Οι ίδιοι οι Πασόκοι. Όλοι αυτοί, δηλαδή, που θέλουν να ζουν από το κράτος για να πουλάνε ιδεολογία στην κοινωνία.

Σωστά ή λάθος, αυτά είναι η ουσιαστική κουβέντα της πολιτικής. Και όχι αν ο Κοσμίδης εκφράζει τον Σημίτη, αν θα καταργηθεί το υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας ή αν τα μέλη του Εκτελεστικού μπορούν να είναι και υπουργοί.

Οποιος όμως πάει να ψελλίσει κάτι μέσα στο ΠαΣοΚ εκλαμβάνεται ως ενόχληση. Ή, ακόμη χειρότερα, ως παρενόχληση μιας λογικής τρέχουσας εξουσίας στην οποία όλοι και όλα θα πρέπει να υποταγούν.

Μοναδικός ορίζοντας είναι οι επόμενες εκλογές. Μοναδικό ζητούμενο η επόμενη κυβέρνηση. Πράγμα που είναι ο ασφαλέστερος τρόπος για να χάσεις και τις εκλογές και την κυβέρνηση. Διότι ο πολίτης δεν είναι ηλίθιος.

ΓΝΩΜΕΣ

Πλήθος, ήθος και ποιότητα

Μ Του ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΣΩΜΕΡΙΤΗ
 ε τις δηλώσεις-προτάσεις του κ. Κοσμίδη αρχίζει μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση για

την οργάνωση του κράτους. Του «λιγότερου» και ελπίζεται έτσι αποτελεσματικότερου κράτους: λιγότεροι υπουργοί, υφυπουργοί και γενικοί γραμματείς, λιγότερες περιφέρειες και νομαρχίες αλλά και λιγότεροι πολιτικοί «διπλοθεστές» για να μην μπερδεύονται (και να μη διαπλέκονται;) αρμοδιότητες και βολέματα.

Γιατί όχι; Καμιά από τις προτάσεις αυτές δεν είναι «νέα», όλες παρουσιάζουν ενδιαφέρον, για όλες μπορεί κανείς εύκολα να φανταστεί τον αντίλογο και τις συνεχειακές αντιδράσεις των ενδιαφερομένων. Το πακέτο όμως εντυπωσιάζει. Καθώς και η στιγμή της προσφοράς του από τον στενό συνεργάτη του Πρωθυπουργού.

Πρόκειται για σχέδιο άμεσης δράσης, που προετοιμάζει κάποια ουσιαστική αναδόμηση (αυτή τη φορά ο όρος θα ήταν σωστός και όχι προπαγανδιστικός) της κατακουρασμένης κυβερνητικής μηχανής. Μπορεί ναι, μπορεί όχι: θα το δούμε όπως τόσα άλλα που ακούσαμε και δεν είδαμε. Πρόκειται μήπως για απόπειρα παρεμβολής ενός νέου θέματος για να μη μονοπωλούν τα πρωτοσέλιδα της γνωστής «κουριάδας» (εκ του Κουρή, βεβαίως) τα των συντροφικών σχέσεων εντός ΠαΣοΚ αλλά και τα των σχέσεων της πολιτικής με πολλά άλλα; Ίσως, και αυτό· αλλά τότε πού παρεμβαίνει ο έτερος Γιώργος της ζέουσας επικαιρότητας, ο Κύρτος, που σαν γνήσιο προϊόν του ελληνομαρξιστικού κυνισμού καλύπτει τα «βαρδινογιάννια» της Νέας Δημοκρατίας;

Ο δραστικός περιορισμός των «θέσεων» θα μπορούσε να απαντήσει σε αυτά; Αγνώστο. Θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα; Δεν είναι βέβαιο: η αποτελεσματικότητα μιας κυβέρνησης και μιας διοίκησης εξαρτάται κυρίως από τις μεθόδους εργασίας και τη σωστή κατανομή αρμοδιοτήτων σε καταρτισμένους και αποφασισμένους υπευθύνους με δικαίωμα αποφάσεων για την εκτέλεση μιας συλλογικά διατυπωμένης κεντρικής πολιτικής. Και όχι από την υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων στα χέρια λίγων (και δη κατά παράδοση καχύποπτων και αυταρχι-

κών) ρωμιών ανίκανων για συλλογική δράση. Λιγότερες περιφέρειες και λιγότεροι νομοί μπορεί αντίθετα να βελτιώσουν την κατάσταση αν τους δοθούν περισσότερες αρμοδιότητες και αν στελεχωθούν σωστά, πράγμα που σήμερα σπανίως συμβαίνει. Και μπορεί να υπάρξει από όλα τούτα ένα σημαντικό κέρδος: μια μείωση των δαπανών της κρατικής μηχανής. Ανάλογα θα ήταν και τα θετικά αποτελέσματα ενός γενναίου περιορισμού των εδρών της Βουλής. Αρκεί οι πολίτες να επέλεγαν καλύτερα τους «εκλεκτούς» τους.

Στις προτάσεις Κοσμίδη περιλαμβάνονται και ιδέες για την αρτιότερη «παραγωγή» στελεχών του Δημοσίου. Θα έπρεπε να συζητηθούν πολύ σοβαρά, να υπάρξουν ίσως και άλλες, αλλά κάποτε να φτάσουμε σε συγκεκριμένες αποφάσεις. Έχουν ενσωματωθεί στον ευρύτερο δημό-

σιο τομέα πολλοί νέοι άνθρωποι με θαυμάσια ελληνικά και ξένα διπλώματα αλλά αυτό δεν αρκεί: λίγοι γνωρίζουν τις βασικές αρχές της διοικητικής τέχνης, που ισχύουν φυσικά, με ορισμένες παραλλαγές, και για τον δημόσιο τομέα και για τον ιδιωτικό.

Με δυο λόγια, ένα παράδειγμα: η γαλλική διοικητική μηχανή είναι μια από τις καλύτερες της Ευρώπης

■
Το «πακέτο Κοσμίδη»

εντυπωσιάζει.

Και λόγω

συγκυρίας

και αυτό το οφείλει στην περίφημη ΕΝΑ (την Εθνική Σχολή Διοίκησης). Που αν βελτιωθεί ως προς την προέλευση των σπουδαστών της, ώστε να μην προέρχονται σχεδόν όλοι από την αστική τάξη, θα γίνει ακόμα καλύτερη και ουσιαστικά πιο εθνική. Εφόσον υπάρχει αυτό το παράδειγμα, γιατί δεν εμπνέει μια προσαρμογή του στα δικά μας; Η αναφορά που έγινε στο θεωρούμενο ως αποδοτικό σύστημα εκπαίδευσης των δικαστικών στη χώρα μας δεν αρκεί.

Είναι πιθανό μια καλύτερη κυβερνητική μηχανή, μια καλύτερη διοίκηση και καλύτεροι δημόσιοι λειτουργοί να επιτρέψουν τον περιορισμό της διαφθοράς. Είναι δε βέβαιο ότι θα οδηγούσαν σε αποτελεσματικότερο εκσυγχρονισμό. Γιατί περιμένουμε;

ΤΟ ΒΗΜΑ

11.5.2003

Μετά τον Κοσμίδη, ο Γιάννος

Μια που μιλάμε για βιβλία, ένας ακόμη πολιτικός δεν κατάφερε να αντισταθεί στην πρόκληση της συγγραφής. «Σύγχρονο κράτος για μια ισχυρή κοινωνία» τιτλοφορείται το βιβλίο του κ. Ι. Παπαντωνίου, το οποίο κυκλοφορεί τελικώς στα βιβλιοπωλεία στις 11 Ιουνίου. Δηλαδή 20 ημέρες πριν από τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης, τον οποίο εξήγγειλε ο ίδιος ο Πρωθυπουργός. Στην παρουσίαση του βιβλίου αναμένεται «κοσμοσυρροή» στελεχών, βουλευτών, υπουργών και συνδικαλιστών που ανήκουν στο ΠΑΣΟΚ και εκεί θα κάνει για πρώτη φορά οργανωμένα την εμφάνισή της και η λεγόμενη «άτυπη ομάδα Γιάννου», στην οποία συμμετέχουν τουλάχιστον δέκα υπουργοί και υφυπουργοί. Η είδηση όμως είναι αλλού: στο βιβλίο του ο υπουργός Αμυνας αναφέρεται στον εκσυγχρονισμό του πολιτικού συστήματος και αν λάβετε υπόψη ότι ο κ. Παπαντωνίου ήταν ένας από τους ελάχιστους υπουργούς που έσπευσαν πρώτοι να εκφράσουν την υποστήριξή τους στις «προτάσεις Κοσμίδη», τότε προφανώς θα καταλάβατε τι είδους προτάσεις περιέχει το δικό του βιβλίο.

Κατόπιν εορτής...

Μέσα στα ποικίλα ζητήματα που άνοιξαν από την ομιλία του γενικού γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου κ. Σ. Κοσμίδη, ορισμένοι έθεσαν και αυτό της ενημέρωσης ή μη του αρμόδιου για τη δημόσια διοίκηση υπουργού. Ναι, ο υπουργός Εσωτερικών κτλ. κ. Κ. Σκανδαλίδης ενημερώθηκε, αλλά... κατόπιν εορτής! Συνεργάτης μου με διαβεβαιώνει ότι το υπουργείο Εσωτερικών ενημερώθηκε «επίσημως» το μεσημέρι της επόμενης ημέρας, όταν με απεσταλμένο του προμηθεύθηκε αντίγραφο της ομιλίας από το γραφείο του κ. Κοσμίδη.

ΤΟ ΒΗΜΑ.

11.5.2003

Η καταστροφή του Υπουργικού Συμβουλίου

● Αλλά, για να μην είναι όλα μονότονα και αναρά γυρίζοντας με τον ίδιο εικοσιτετράωρο ρυθμό στερέωμα και σφαίρες των πλανητών, για να μην είναι ρυθμική και πένθιμη σαν αποκρουστικό στρατιωτικό εμβατήριο η μουσική των στροβιλιζομένων κρυστάλλινων σφαιρών που φιλοξενούν τους πλανήτες, δεν τους τοποθέτησαν οι θεοί και οι άγγελοι τους πλανήτες κατευθείαν πάνω στις μεγάλες ομόκεντρες σφαίρες αλλά πάνω σε μικρότερες σφαίρες, κρυστάλλι-

νες και αυτές εξυπακούεται, που τα κέντρα τους στηρίζονται πάνω στις επιφάνειες των μεγάλων πλανητικών σφαιρών – σαν μια σβούρα που στριφογυρίζει πάνω σε άλλη σβούρα!

● Μεγαλειώδης σχεδιασμός, έτσι; Ενώ όταν είσαι *μονοθεϊστής* τι να σχεδιάσεις; Τα βάζεις όλα και γυρίζουν κανονικότητα γύρω από ένα και μόνο σημείο.

● Να και ο **Σ. Κοσμίδης** στον Κατωκόσμο, εκεί που έχουν οι Έλληνες υπέροχο Υπουργικό Συμβούλιο μα κανείς δεν ξέρει πόσους ακριβώς (1+υφ)υπουργούς, (γενικούς + ειδικούς) γραμματείς, συμβούλους [(1+υφ)υπουργών], συμβούλους [(γενικών+ειδικών) γραμματέων], συμβούλους {συμβούλων [(1+υφ)υπουργών]} κ.ο.κ., δηλαδή *πολύχρωμες σβούρες, πάνω στις σβούρες, πάνω σε σβούρες* – θέλει αυτό το υπέροχο οικοδόμημα να το αντικαταστήσει με κάποιο αποστεωμένο καρτεσιανό σχήμα ελάχιστων γκρίζων σφαιρών που θα περιστρέφονται γύρω από τον **Κ. Σημίτη**. Τι σου είναι οι εκσυγχρονιστές... – θα πάνε που θα πάνε από το Σαρς οι Κατωκοσμικοί, δεν τους αφήνουν τουλάχιστον να πάνε με τη χαρούμενη αταξία τους;

● Και ο **Κ. Σημίτης** είναι σαν και εμένα και αυτός: χαμένος στη διευρυμένη Ένωση – και ούτε θα ξέρει βέβαια πως δεν υπάρχει πια επί Γης ο φανατικότερος οπαδός του. Πώς θα κερδίσει τις επόμενες εκλογές χωρίς εμένα να φωνάζω *«Σημίτης και ξερό ψωμί! Σημίτης, Σημίτης και πάλι Σημίτης!»*; Θα χάσει και δεν θα ξέρει γιατί – χε, χε, χε, χε...

● Ευτυχώς που έχουν αυτόν τον παιχνιδιάρη και αισιόδοξο πρόεδρο του ΣΕΒ, των βιομηχάνων δηλαδή, τον Οδ. Κυριακόπουλο: στο 20% θα φθάσει η ανεργία μετά το 2004 υποστηρίζει, διπλάσια δηλαδή από τη σημερινή – και δεν εννοεί την ανεργία υπουργών που θα προκαλέσουν τα *μέτρα Κοσμίδη*. Σαν να τους λέει των ΕκειΚάτω Ελλήνων για να τους δώσει κουράγιο και προοπτική: *«Μην ανησυχείτε, δεν θα σας χτυπήσει η σάρισσα του Σαρς, δεν θα λιγοστέψουμε!»*.

● Όταν όμως εγώ ακούω τους βιομηχανικούς να λένε πως θα αυξηθεί η ανεργία, φτηνά μεροκάματα μου μυρίζουν.